

מאוצרות הפרשה

פירש": "לא אוכל עוד לצאת ולבוא יכול שתשש כוחו, תלמוד לומר לא כהתה עינו ולא נס לחה, אלא מהו לא אוכל? [בפירוש השני]: לצאת ולבוא בדברי תורה, מלמד שנסתמו ממנו מסורות ומעיינות החכמה". ויש להבין, איך בכלל קשורה תשורת כוחו לאפשרותו לצאת למלחמה? והרי תפקידו של משה במלחמה לא היה להילחם אלא להרים ידיו שיגבר ישראל, ואדרבה במלחמת עמלק ניצחו ישראל למרות ש"ידי משה כבדים"!

מבאר 'אור החמה': רש"י רוצה להעצים כאן ולהדגיש, כיצד מנצחים את המלחמה: אל תאמר שמושה רבינו לא יכל לנצח את המלחמה בגלל תשורת כוחו, שהרי לא כהתה עינו ולא נס ליחה! אז מדוע הוא לא יכול לנצח? לפי ש"נסתמו ממנו מסורות ומעיינות החכמה"!!

הקהל את העם אנשים והנשים והטף (לא יב)

כתב היחידושי הרי"מ: "כתיב אנשים ונשים וטף. ומקשה הגמ' (חגיגה ג): בשלמא אנשים באים ללמוד, נשים לשמוע, וטף למה באו? - כדי ליתן שכר למביאייהם. והקשה הרי"מ מה ס"ד להקשות טף למה באו. אם אבותיהם ואמותיהם עלו לרגל, הלא ע"כ הוכרחו לקחת עמם הבנים הקטנים, וכי נוכל לעזובם לבדם בביתם? ואמר כי זה עצמו קושיית הגמ' 'טף למה באו' - למה הוצרכה התורה להזהיר ההורים להביא עמהם טפם. הלא בע"כ ללא ציווי התורה יעשו זאת מעצמם, לזה תירצה הגמ' - כדי ליתן שכר למביאייהם - לזה צוותה התורה שיהיו מצווים ועושים כדי להרבות שכרם, כי גדול המצווה ועושה ממי שאינו מצווה. (שיח שרפי קודש)

השופט שהוא אבא

לעיתים אין טוב יותר מאותו תיאור לבבי של המלמד בחיידר שתיאר לילדים: תארו לעצמכם אדם שנהג בלי רשיון ועשה תאונה חמורה, וכמובן זומן למשפט מהיר, בעוד 30 יום. הרי הוא רץ כל הימים הללו מהכא להתם, כולו סוער ופועה, הלא יתכן וישפט אותו 10 שנים בכלא, זה לא צחוק. הוא מווייל כספים, ורץ מהכא להתם, פחד הדין! והנה כבר מתקרב היום, עוד שבוע יום המשפט, הוא כבר לא נרדם בלי כדורי שינה, בקושי אוכל, סהרורי כולו. והנה אוטוטו יום המשפט היום שלפני, קרבו מתהפכים בקרבו, והוא חש בחילה וסחרחורות. ביום המשפט הוא הולך בצעדים כושלים אל אולם הדיונים, פותח ברעדה את השער, ומה מתגלה לפניו? מי השופט? לא אחר מאשר אבא שלו! איך הוא מרגיש ילדים? קם אחד הילדים (שכנראה "קיבל" הרבה זעם מאביו) ואמר: זה אבא שלו! הלך עליו!... הרי כל אחד מבין שאם השופט הוא אבא שלו יהיה לו הרבה יותר קל, ושבאותו רגע שהוא נוכח לראות שהשופט הוא אביו, הוא התמלא כולו ברווחה ורוגע.

אי, זוחלים ורועדים אנחנו, נבחן את עצמנו, אם אנו לא מתייחסים אל אבינו אב הרחמן חלילה כאותו ילד... האם אנחנו באמת נרגעים ונינוחים יותר כפי שהיה מתאר זאת מרן הרב שך: מתחילים שמו"ע ואומרים, ברוך אתה! העומד לפני, מי? ה' אלקינו, אדון הכל, היה הוה ויהיה, הרי מיד נרגעים מכל צרה וכל חשש, ושוכחים מכל עצב. הלא זכינו ואנחנו מדברים עם המלך! (א ישיבישער חומש)

הנסתרת לה' אלקינו והנגלת לנו ולבנינו עד עולם וגו' (כט,כח)
את זו דרש הגאון רבי יעקב יוקב עטלינגר זי"ע, בעל 'ערוך לנר': הנסתרת לה' אלקינו - מה העתיד לבוא עלינו בשנה הבאה? זאת עדיין נסתר מעינינו, אבל והנגלת לנו ולבנינו - המאורעות של השנה שעברה עלינו, ידועים לנו לטוב ולמוטב, ועל כן יש לנו להשתמש בכל ידיעות אלו כדי להתעורר ולהתחזק בקיום התורה ומכאן ולהבא עד עולם לעשות את כל דברי התורה הזאת, ובכך נזכה כי תחל שנה וברכותיה. (תורה שבכתב)

והנגלת לנו ולבנינו (כט, כח)

כתוב בגמ' בברכות (ה). שאם אדם רואה שלא מצליח להתגבר על היצר הרע, יזכיר לו יום המיתה. שואלים: למה יזכיר יום המיתה, ולא יזכיר לו את המיתה עצמה?

והתשובה: למות, זה הרי ברור לכל אחד שימות, זה גם לא דבר שמישהו יכול לדלג עליו ולהיפטר ממנו... אבל תזכיר לעצמך את יום המיתה! תזכור מה יגידו בלוייה שלך... מה יכתבו על המצבה שלך, זה הכוונה יום המיתה. "הנגלות לנו ולבנינו" ... (הגאון רבי חיים ברוך נבנצאל שליט"א)

ושב ה' אלקיך את שבתך ורחמך (ל, ג)

שאלו את רבי חיים קניבסקי זצ"ל: כעת נמצאים בתקופת הימים הנוראים, ימים אשר בהם "חיל ורעדה יאחזון". הכל נגזר כעת, מות וחיים מי בקצו ומי לא בקצו, מי ישלו ומי יתסר... אנחנו רוצים מאוד להתפלל, אבל דוקא מרב פחד קשה לנו להתכונן בתפילה. מה נעשה, איך נתפלל כשהלב מפחד?

אמר רבי חיים: "צריך לזכור שני דברים - שהקב"ה אוהב אותנו, ושהקב"ה מחכה לנו שנחזור בתשובה".

עם ישראל תינו את צערם בפני הנביא, שהם בושים לחזור בתשובה, כפי שנאמר: "לך ה' הצדקה ולנו בשת הפנים". אמר להם: "כלום יש בן שמתביש מאביו?!"

אנחנו חוזרים אל אבא שאוהב אנו, אל אבא שמחכה לנו, אל אבא שרוצה את התשובה שלנו. אנחנו חוזרים אל אבא ששמוח בכל התקדמות שלנו ובכל ההרהור תשובה שלנו, אף אם הוא קל וקטן! כשיודעים את הדבר הזה - זו הרגשה אחרת.

(רבי חזקיהו מיישקובסקי שליט"א, נאה דורש)

החיים והמות נתתי לפניך הברכה והקללה ובחרת בחיים למען תחיה אתה וזרעך (ל, יט)

הגדול רב"מ אזרחי זצ"ל - כלום בר דעת יבחר במוות ולא בחיים? והוא ממחיש: אם שתי צלחות בפניו, האחת מלאה מגדים, ובשנייה רעל, היעלה על הדעת כי אי מיישהו יבחר ברעל?

הכוונה של 'ובחרת בחיים' הינה לבחור את הידיעה הזו עצמה, כי "חיים" לפניו, וכי "מוות" לפניו.

זוהי עצם הפקודה, לבחור במצוות, לא רק מתורת מצוות, אלא לבחור במצוות משום שהם "חיים"...! (ברכת מרדכי)

וילך משה וידבר את הדברים האלה אל כל ישראל: ויאמר אלהם בן מאה ועשרים שנה אנכי היום לא אוכל עוד לצאת ולבוא (לא, א-ב)

אשליית ה"יהיה בסדר": שורש חוסר המחילה

הגה"צ רבי לייב חסמן זצ"ל, המשגיח של ישיבת חברון, היה פותח את הסליחות בישיבה ואומר: רבותי, אין אדם שהקב"ה אינו מוכן לסלוח לו. לכל מעשה שהאדם עושה, יש כפרה. אם ביטל מצות עשה, די שישבו בתשובה. אם עבר על לא תעשה, צריך תשובה ויום הכפורים. אם עבר על איסור שיש בו כרת או מיתה, הוא זקוק נוסף לתשובה וכפרת יום הכיפורים, גם ליסורים. גם על חלול השם, העון החמור ביותר, המיתה מכפרת יחד עם תשובה ויסורים ויום הכפורים. לפי דברי רבנו יונה ב"שערי תשובה", יכול האדם להתכפר על עון חלול השם, אם יעשה מעשים של קדוש השם. יש רק אדם אחד ויחיד שהקב"ה עצמו מעיד עליו שהוא אינו מוכן לסלוח לו. הנה כך אומרת התורה בפרשת נצבים (כט, יח-ט): "והיה בשמעו את דברי האלה הזאת והתברך בלבבו לאמר שלום יהיה לי כי בשררות לבי אלך... לא יאבה ה' סלח לו...". אדם אומר "שלום יהיה לי", או כמו שאומרים בלשון מדוברת "יהיה בסדר", "אין מה לדאוג". ברוך השם אני חי כבר חמשים שנה, השנה החולפת לא היתה גרועה יותר מקודמתה. אמנם לא השתניתי לטובה, אבל איך שהוא אני צף על פני המים. נכון, לא השגתי את כל מה שקויתי, לא הצלחתי להחליף את הרכב, גם בעבודה לא התקדמתי כמו שחשבתי, אבל הלואי שימשך כך, שלא יהיה יותר גרוע. אני אוכל בראש השנה תפוח בדבש, גם ראש של דג, אפילו כמה גרגירי רמון, וכמובן אומר את ה"יהי רצון", אז "יהיה בסדר". אמנם הוא שומע את כל הקללות הכתובות בתורה על מי שאינו הולך בדרכי השי"ת, אבל הוא אומר: "שלום יהיה לי", זה לא קשור אלי, אני מסודר.

ה"אבן עזרא" מבאר: "והטעם 'שלום יהיה לי', אף על פי שאלך בשרירות לבי, כי בצדקת הצדיקים אחיה, כי הם רבים ואני יחיד חוטא". הוא סומך על הצדיקים, שבזכותם לא יאונה לו כל רע. לפני ראש השנה הוא הולך לצדיק, נותן לו את שמות כל בני המשפחה, מוסיף גם איזה 'פדיון' של כמה מאות שקלים, ונוסע לראש השנה רגוע למלון, בטוח שהכל יסתדר. "כי בצדקת הצדיקים אחיה". עליו ועל שכמותו, אומרת התורה: "לא יאבה ה' סלח לו". לכולם הקב"ה מוכן לסלח, חוץ מאותו אדם שאומר "שלום יהיה לי".

הגמרא (ב"ק ג.) אומרת: "כל האומר הקב"ה ותן יותרו חייו" ולפי גרסא אחרת "יותרו בני מעיו". ומדוע באמת הדבר כך? וכי אין הקב"ה מוחל על חטאי האדם? כותב רבי דוד הקשר זצ"ל: הרי אין צדיק בארץ אשר יעשה טוב ולא יחטא. אין אדם שאינו נכשל בחטא. הקב"ה הביא אותנו לעולם, בו היצר הרע מנסה כל העת להחטיא את האדם. היצר הרע הוא מלאך, ואילו האדם אינו אלא בשר ודם, וקשה לו לעמוד מול היצר הרע. אבל כאשר האדם חושש מהעונש, כאשר הוא רועד וירא מאימת הקב"ה, אזי זה מוכיח שהוא עדיין לא פרק עול. יש לו אימת מלך עליו. אבל בן אדם שאינו חושש, שבטוח כי אם יאכל תפוח בדבש וגזר ורמון, הרי הסגולות הללו יועילו לכפר על כל חטאיו, אזי הקב"ה אינו מוכן לסלוח לו. אם אין עליו אימת המלכות ויראת העונש, הרי זו הוכחה כי הוא פרק על. "והאלקים עשה שיראו מלפניו" (קהלת ג' יד) זו מטרת הבריאה, ואם האדם אינו ירא מהשי"ת, אין על כך מחילה.

שלמה המלך אומר במשלי (יג, כג): "יש נספה בלא משפט". הכיצד יתכן הדבר שאדם יענש בלא משפט? אומר על כך המהר"ל: הכונה היא לאדם שאין הוא חושש מהמשפט, הוא אינו ירא מאימת הדין, זה עצמו עלול לגרום לו למוות, כי הרי האומר: "שלום יהיה לי", אומרת התורה: "לא יאבה ה' סלח לו". לכן היסוד ליזכות ביום הדין, הוא היראה, הפחד, החשש, לא לחשוב לרגע מחשבת "שלום יהיה לי", ורק אם האדם אכן באמת ובתמים חש יראה מפני הדין בפניו הוא עומד, יש לו סכוי ותקוה ליזכות בדין. (הרב ברוך רוזנבלום שליט"א, דורש טוב)

פינת ההלכה

ברכת מעין שבע במנינים של ימים נוראים

שכיח הוא שבימים נוראים מפאת ריבוי הציבור ודוחק המקום מקיימים מנייני תפילה במקומות נוספים מלבד בתי הכנסת הקבועים, כמו באולמות וכיו"ב, ויש לדון בשנה זו שחל ר"ה בשבת אם אומרים במניינים אלו ברכת מעין שבע או לא. כתב המחבר בס' "רס"ח סעי' י"א אין אומרים ברכת מעין שבע בבית חתנים ואבלים דליכא טעמא דמאחרין לבא שיהיו ניזוקין, ובמשנ"ב ס"ק כ"ד כ' דכ"ש אותם שמתפללין לפרקים במנין בבית, אבל כשיש קביעות על איזה ימים ויש ספר תורה אצלם וכמו בירידים, דומה לבית הכנסת קבוע ואומרים עכ"ד, והוא מהט"ז שם סק"ח, והט"ז לא הזכיר שם ספר תורה, וכנראה כוונת המשנ"ב היא שאם יש שם ס"ת נחשב יותר למקום קבוע, וכיון שיש להם קביעות להתפלל במקום זה כשבאים לשם וגם נמצאים שם כמה ימים הרי זה כמו בית הכנסת קבוע שיש בו תקנת ברכת מעין שבע, וכ"כ מדברי האליה רבה ס"ק י"ט.

ובתהילה לדוד ס"ק י"ג כתב שאם ציבור שלם או רובו יצא להתפלל במקום אחר, אומרים ברכת מעין מעין שבע עכ"ד, והיינו שיש שם של קביעות למנין כזה ושייך טעמא דמפני המאחרין משום שהמאחרים מצטרפים להתפלל במנין שבו נמצא ציבור קבוע אף שאינו במקומו הקבוע, ולפי זה קהילה ששכרה מקום גדול להתפלל בו בימים נוראים וכדו', אומרים מעין שבע משום שנחשב קביעות לגבי ידיהו, וכן הורה בשבט הלוי שו"ת ח"א סי' קל"ט.

עוד נראה פשוט, שציבור המתפלל בבית הכנסת קבוע (כגון מנין שהתארגן בבית מדרש של ישיבה), אף שהציבור אינו קבוע אבל המקום הוא מקום המשמש באופן קבוע לתפילה, אומרים בו ברכת מעין שבע דנחשב מקום של קביעות, ואין דין שציבור קבוע יתפלל במקום קבוע. ובזה יש לדון עד כמה הוא גדר קביעות לענין זה, וכגון בבית מלון שיש בהם בית כנסת שאין שם לעולם מתפללים קבועים, אבל יש שם תפילות באופן קבוע, אם כיון שהמקום הוא מקום קבוע ויש שם ס"ת, דומה לירידים שכתבו האחרונים שאם באים לשם לכמה ימים נחשב קביעות, והכא נמי צורת המקום היא שיש שם הרבה אורחים תמיד אף שכל אחד ואחד מהם אינו בא לשם לכמה ימים, או שאינו דומה לירידים ששם על פי רוב אותם אנשים באים לשם מידי שנה ושוהים בהם כמה ימים ויש להם מקום קבוע לזה, יש שם של קביעות, אבל בבתי מלון שבאים ליום או יומיים לא נחשב מקום קבוע אף שיש שם מקום קבוע וראוי לתפילה.

אכן, מנין המתארגן בימים נוראים מקהל שאינו קבוע במקום שאינו קבוע, וכגון אותם השוכרים אולם לתפילות ימים נוראים והמתפללים שם אינם שייכים זה לזה בצורה קבועה, בזה אין שם של קביעות לא על המקום ולא על הציבור, ואינם יכולים לומר ברכת מעין שבע. ויש שרצו לומר שאם הוא מנין שרגילים לקיימו באופן זה נחשב קביעות, אך זו היא סברא רחוקה שמנין המתקיים ליום או יומיים במקום לא קבוע וחלה שבת פעם בכמה שנים ייחשב קביעות כמו בירידים שהוא קבוע ממש, ואשר על כן אין לומר בו ברכת מעין שבע, וצריך ליתן את הדעת על כך.

(הגאון רבי צבי רותן שליט"א, גליון בעמק איילון)

מזל טוב

מרכז העיר: משפחות מילטשטיין-אורדמן להולדת הבן הנכד משפחות כץ-פרוינדליך להולדת הבן הנכד

משפחות מויאל-אהרן להולדת הבת הנכדה משפחות פריסיק לאירוסיה הבת משפחות חכם להולדת הבן משפחות חדד להולדת הבת משפחות בן דוד להולדת הבת משפחות זלצברג להכנס הבן לעול תורה ומצוות משפחות כהן לאירוסיה הבן דוד נ"י

משפחות ראבד-רקובסקי להכנס הבן הנכד הנין לעול תורה ומצוות

גני הדר: משפחות גולדשטיין-שטיגליץ לנשואי הבן הנכד משפחות הירש לנשואי הבן הנכד משפחות הרשטיין-בירנצוויג להולדת הבן הנכד